

Myte eller fakta?

Samer er et urfolk

Fakta - Det finnes ingen generell, internasjonal definisjon av urfolk. Noen definisjoner tar utgangspunkt i at stammefolk og urfolk er det samme. Altså at folkegruppen har en karakterstikk og levemåte som skiller dem fra majoriteten. Norge bruker definisjonen i ILO 169, den internasjonale konvensjonen om urfolks og stammefolks rettigheter. Her blir urfolk definert som et folkeslag som bebodde landet «på det tidspunkt da erobring eller kolonisering fant sted eller de nåværende statsgrenser ble fastlagt», og viser at samer er et urfolk.

Vi vet ikke hvor mange samer det bor i Norge

Fakta - Norske myndigheter har ikke statistikk over hvor mange samer som bor i Norge. Noen tar utgangspunkt i hvem som har meldt seg inn i valgmantall i sametinget, men det er ikke et representativt tall fordi det er noen krav for å melde seg inn som gjør at ikke alle samer kan melde seg inn. For eksempel må man være over 18 år for å melde seg inn. Altså vet vi ikke nøyaktig hvor mange samer som bor i Norge.

Norge er det eneste landet det bor samer i

Myte - Norge er det landet med flest samer, men det finnes også samer i Sverige, Finland og Russland. Vi vet ikke nøyaktig hvor mange samer som bor i de ulike landene, men et anslag er at det bor mellom 40- og 60 000 samer i Norge, 20 000 samer i Sverige, 9 000 samer i Finland og 2 000 samer i Russland.

Alle samer snakker samisk

Myte - I dag er det veldig mange samer som ikke snakker eller har lært noe samisk språk. Den norske staten drev for en stund siden med fornorsking av det samiske folket. En stor del av fornorskingen gikk ut på å få samer til å slutte å snakke samisk og heller snakke norsk. Foreldrene til skolebarn ble oppfordret til å snakke norsk hjemme, og hvis samer snakket samisk på skolen under fornorskingen ble de straffet.

Du må være samisk for å få undervisning på samisk

Myte - Hvis du er samisk har du sterkere rett på å få undervisning på samisk, men andre kan også kreve samisk undervisning. Alle elever i forvaltningsområder for samisk språk, et område hvor samisk og norsk er likestilte språk, har rett til opplæring i og på samisk. Bor du utenfor et forvaltningsområde for samisk språk har du rett på samisk opplæring når minst ti elever i en kommune ønsker undervisning på samisk.

Før i tiden fantes det over ti ulike samiske språk

Fakta - Før fantes det elleve samiske språk, men på grunn av den antisamiske-politikken som har eksistert i flere land, har de fleste samiske språk dødd ut eller holder på å dø ut i dag. I Norge finnes det i dag tre samiske språk: nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk. Pitesamene og skoltesamene finnes fortsatt i Norge, men nesten ingen av dem kan sine egne språk lenger.

To av de offisielle samiske språkene i Norge er alvorlig truet

Fakta - UNESCO har klassifisert både sørsamisk og lulesamisk som alvorlig truede språk. Regjeringen anslår at det er rundt 1 000 sørsamer, men at bare halvparten bruker språket aktivt. Det er omtrent 2 000 lulesamer i Norge og bare en tredjedel bruker språket aktivt.

De fleste samer driver med reindrift

Myte - Reindrift blir ofte assosiert med samer, og selv om mange samer driver med reindrift, gjør de fleste samer andre ting. Reindrift er viktig for mange samer, men de færreste lever av det. Tradisjonelt har flere samer levd av fiske, sanking og jordbruk enn av reindrift.

Fornorskingperioden varte i over 100 år

Fakta - Den offisielle perioden for fornorsking var fra 1840–1945, men det skjedde kolonisering av samiske områder og kristent misjonsarbeid blant samene allerede fra middelalderen. Fornorskingspolitikken førte til at samisk språk, historie og kultur ble gjort usynlig i samfunnet. Det gjorde at mange samer mistet det samiske språket og den samiske identiteten sin, og at mange samiske familiehistorier ble skambelagt og holdt skjult for nye generasjoner.

Samer opplever ti ganger så mye diskriminering som øvrig befolkning

Fakta - Forskning viser at samer opplever opp til ti ganger så mye diskriminering som øvrig befolkning, og at de samene som opplever mest diskriminering bor utenfor de samiske språkområdene. Fordi den samiske befolkningen har en historie med undertrykkelse og fornorskningsspolitikk, kan diskriminering og mobbing i dagens samfunn oppleves annerledes enn for minoritetsgrupper som ikke har tilsvarende historiske opplevelser av diskriminering som en del av sin kollektive identitet.